

Małgorzata Grzywińska-Rapca

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

INTERNETYZACJA WIEJSKICH GOSPODARSTW DOMOWYCH W POLSCE

DEVELOPMENT OF INTERNET USE ON RURAL AREAS IN POLAND

Słowa kluczowe: gospodarstwa domowe, internet, technologie komunikacyjne

Key words: housekeeping, internet, communication technologies

Synopsis. Rozwój internetyzacji na obszarach wiejskich uzależniony jest przede wszystkim od bazy technicznej, to znaczy od stopnia wyposażenia gospodarstw w sprzęt komputerowy oraz dostęp do Internetu. W dobie rozwoju społeczeństwa informacyjnego pozwoli to na zwiększenie aktywności nie tylko w sferze społecznej, ale również powinno znaleźć przełożenie na rozwój gospodarczy.

Wstęp

Rozpowszechnienie technologii informacyjno-telekomunikacyjnych zmienia sposób, w jaki ludzie komunikują się ze sobą, pozyskują informacje, nabywają towary i usługi oraz spędzają wolny czas. Komputery, odtwarzacze i nagrywarki DVD, radiofonia i telewizja cyfrowa, telefony komórkowe i Internet wykorzystywane są do przekazu różnego typu informacji [Małachowski 2005]. Zastosowanie tych urządzeń i technologii w różny sposób oddziałuje na poszczególne dziedziny życia. W edukacji wpływa na zmianę procesu nauczania, w administracji państwowej i przedsiębiorstwach – na proces produkcji dóbr i usług, sposób świadczenia pracy i jej wydajność, a także przyczynia się do powstawania nowych produktów, umiejętności, zawodów. Zmiany te łatwo zauważyć w gospodarce i w społeczeństwie.

Wyposażenie gospodarstw domowych w sprzęt komputerowy i internet

Współczesne technologie oferują użytkownikom wiele wyspecjalizowanych funkcjonalnie i aplikacyjnie narzędzi służących komunikowaniu się z sieciami komputerowymi, a w szczególności z Internetem. Skuteczny dostęp do sieci jest podstawowym warunkiem realizacji przez użytkownika interesujących go operacji [Kiełtyka 2008]. Globalna sieć internetowa jest źródłem nieograniczonej liczby informacji, spośród których wiele może być istotnych dla rozwoju społecznego, kulturowego i gospodarczego na terenach wiejskich.

Najważniejszym czynnikiem wpływającym na dostęp do globalnej sieci jest wyposażenie gospodarstw domowych w komputer. W 2006 r. zaobserwowano w Polsce dynamiczny wzrost udziału gospodarstw domowych wyposażonych w komputery. O ile w 2005 r. odnotowano wzrost o cztery punkty procentowe w stosunku do 2004 r., to w latach 2005-2006 tempo przyrostu nieznacznie wzrosło. W liczbach bezwzględnych od 2004 r. liczba gospodarstw domowych wyposażonych w komputer wzrosła o ponad milion sto tysięcy.

Poziom wyposażenia gospodarstw domowych w urządzenia i technologie informacyjno-telekomunikacyjne jednak wciąż jest zróżnicowany w zależności miejsca zamieszkania (tab. 1). W 2004 roku 25% gospodarstw domowych zamiesz-

Tabela 1. Wyposażenie gospodarstw domowych w komputery [%]

Miejsce zamieszkania	Wyposażenie w komputery w latach				
	2004	2005	2006	2007	2008
Miasta powyżej 100 tys. mieszkańców	44,00	49,00	53,00	60,00	64,00
Miasta poniżej 100 tys. mieszkańców	39,00	40,00	46,00	55,00	59,60
Obszary wiejskie	25,00	30,00	36,00	46,00	52,80

Źródło: badanie GUS, Wskaźniki społeczeństwa informacyjnego.

Tabela 2. Osoby regularnie korzystające z komputera [%]

Wyszczególnienie	Osoby korzystające z komputera w latach			
	2004	2005	2006	2007
Ogółem	35,00	40,00	43,00	46,00
Płeć				
Mężczyźni	36,00	41,00	45,00	48,00
Kobiety	33,00	39,00	41,00	45,00
Miejsce zamieszkania				
Miasta powyżej 100 tys. mieszkańców	47,00	53,00	55,00	58,00
Miasta poniżej 100 tys. mieszkańców	38,00	41,00	45,00	48,00
Obszary wiejskie	21,00	29,00	31,00	35,00

Źródło: badanie GUS, Wskaźniki społeczeństwa informacyjnego.

Tabela 3. Odsetek gospodarstw domowych posiadających dostęp do Internetu w domu wg miejsca zamieszkania

Wyszczególnienie	Odsetek gospodarstw posiadających dostęp do Internetu w latach			
	2004	2005	2006	2007
Ogółem	26	30	36	41
Miasta powyżej 100 tys. mieszkańców	34	40	46	50
Miasta poniżej 100 tys. mieszkańców	28	31	36	44
Obszary wiejskie	15	19	25	29

Źródło: badanie GUS, Wskaźniki społeczeństwa informacyjnego.

Tabela 4. Dostęp i korzystanie z Internetu w gospodarstwach domowych (obszary wiejskie) [%]

Wyszczególnienie	Dostęp do Internetu w latach		
	2006	2007	2008
Z dostępem do Internetu i korzystające z niego	18,2	24,7	33,7
Z dostępem do Internetu i nie korzystające z niego	6,9	4,2	2,4
Bez dostępu do Internetu	14,5	70,5	63,8
Brak informacji	0,3	0,6	0,2
Gospodarstwa domowe z dostępem do Internetu	25,1	28,9	29,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie [www.stat.gov.pl].

padku wyposażenia w komputery, dostęp do Internetu jest znacznie zróżnicowany pomiędzy klasami miejsca zamieszkania (tab. 3).

W miastach powyżej 100 tys. mieszkańców w 2007 r. co drugie gospodarstwo posiadało dostęp do Internetu, podczas gdy na obszarach wiejskich wskaźnik ten (29%) nie osiągnął poziomu wyjściowego dla dużych miast z 2004 r. (34%). Pomimo bardzo wysokiej dynamiki tego wskaźnika na obszarach wiejskich w latach 2004-2007 (wzrost o 91% w stosunku do poziomu z 2004 r.), dystans dzielący gospodarstwa domowe ze wsi i dużych miast powiększył się. Zgodnie z przyjętą w całej UE metodologią badania tego zjawiska przyjmuje się, że gospodarstwo domowe ma dostęp do Internetu także wtedy, gdy posiada odpowiednie urządzenia (np. komputer wyposażony w modem i sprawną linię telefoniczną lub telefon komórkowy obsługujący WAP lub GPRS będący w zasięgu

kujących obszary wiejskie było wyposażonych w komputery. W latach 2005-2007 wartość ta zwiększyła się do 46%. W 2008 roku prawie 53% gospodarstw domowych zamieszkujących tereny wiejskie było wyposażonych w komputery.

Szybko rośnie liczba osób regularnie, tzn., co najmniej raz w tygodniu, korzystających z komputera – od 2004 r. przybyło 3,7 miliona takich użytkowników, a ich udział wśród mieszkańców Polski osiągnął w 2007 r. poziom 46% (tab. 2).

Korzystanie z komputerów jest znacznie zróżnicowane ze względu na płeć, wiek, wykształcenie, aktywność ekonomiczną i miejsce zamieszkania respondentów. Wyrażna jest różnica między mieszkańcami dużych miast – 58%, a osobami mieszkającymi na wsi – 35%. W 2007 roku w stosunku do roku 2004, odsetek osób regularnie korzystających z komputera w gospodarstwach domowych zamieszkujących obszary wiejskie wzrósł o 14 punktów procentowych. Niewielkie różnice, sięgające 3 punktów procentowych w 2007 r., występują pomiędzy odsetkami regularnych użytkowników komputerów wśród kobiet i mężczyzn.

Podobnie jak w przy-

sieci oferującej dostęp do takich usług), ale nie korzysta z nich do łączenia się z Internetem. W Polsce w 2007 r. odsetek gospodarstw domowych na obszarach wiejskich, w których przynajmniej jedna osoba rzeczywiście korzystała z globalnej sieci (29%) był o 12 punktów procentowych niższy niż odsetek gospodarstw mających dostęp do Internetu (41%).

Pomimo rosnącej tendencji, nadal duża grupa gospodarstw domowych pozbawiona jest łączności internetowej. W 2008 roku na obszarach wiejskich grupa ta stanowiła 63,8% gospodarstw domowych (tab. 4). W latach 2006-2008 nastąpił wzrost liczby gospodarstw domowych wyposażonych w urządzenia umożliwiające dostęp do Internetu. W 2008 roku regularnie korzystało z tego medium 33,7%. Największą grupę stanowią gospodarstwa domowe korzystające z Internetu przez komputery stacjonarne – w 2006 roku 16,7%, a już dwa lata później 30% (tab. 5).

Najprawdopodobniej w związku z większą dostępnością sprzętu podyktowaną relatywnie niższymi cenami w 2008 roku zwiększył się do 11,7% odsetek gospodarstw domowych, które wykorzystywały urządzenia przenośne, takie jak: laptop, palmtop czy telefon komórkowy. Grupy te stanowiły odpowiednio 7,3, 0,7 oraz 6,3%.

Brak dostępu do Internetu nie zawsze było podyktowane brakiem komputera czy brakiem potrzeby korzystania. Jako główną przyczynę nieposiadania dostępu do Internetu wymieniano możliwość dostępu w innym miejscu niż w domu, niechęć do Internetu czy też brak umiejętności (tab. 6).

Jako główną przyczynę nieposiadania dostępu do Internetu w domu mieszkańcy obszarów wiejskich podawano brak potrzeby korzystania z Internetu (26,5%) oraz zbyt wysokie koszty sprzętu (20,6% w 2008 roku) i wysokie koszty dostępu (18,5% w 2008 roku).

Tabela 5. Rodzaj urządzeń używanych do korzystania z internetu w gospodarstwach domowych (obszary wiejskie) [%]

Wyszczególnienie	Rodzaj urządzeń używanych do korzystania z Internetu w latach		
	2006	2007	2008
Z dostępem do Internetu i korzystające z niego	18,2	24,7	33,7
Poprzez komputer stacjonarny	16,7	22,3	30,0
Poprzez urządzenia przenośne	6,0	8,2	11,7
Poprzez komputer przenośny (laptop)	2,0	3,4	7,3
Poprzez komputer podręczny (palmtop)	0,1	0,5	0,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie [www.stat.gov.pl].

Tabela 6. Przyczyny nieposiadania dostępu do Internetu w domu (obszary wiejskie) [%]

Wyszczególnienie	Przyczyny nieposiadania dostępu do Internetu w latach		
	2006	2007	2008
Posiadanie dostępu do Internetu w innym miejscu	4,0	4,3	3,3
Niechęć do Internetu	1,9	1,8	2,4
Brak potrzeby korzystania z Internetu	30,4	27,6	26,5
Zbyt wysokie koszty sprzętu	29,4	23,5	20,6
Zbyt wysokie koszty dostępu	27,6	24,4	18,5
Braku umiejętności	16,3	15,2	15,3
Niepełnosprawności	1,6	1,2	1,0
Względy prywatności lub bezpieczeństwa	0,9	0,9	1,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie [www.stat.gov.pl].

Podsumowanie

Internet jest coraz bardziej popularnym medium informacyjnym. Korzystanie z tej technologii pozwala na szybkie i sprawne komunikowanie się we współczesnym społeczeństwie informacyjnym. Jako główne zalety można wymienić: niższy koszt od tradycyjnych odpowiedników, łatwość dotarcia do zasobów informacyjnych. Niewątpliwie jesteśmy świadkami wchodzenia w swoisty nurt szybkich przemian i przewartościowań związanych z przełomem technologicznym w dostępie i upowszechnianiu się najnowszych technologii, w tym Internetu. Ważne jest, aby również mieszkańcy obszarów wiejskich wkomponowali się w tą rzeczywistość. Pozwoli to nie tylko na zwiększenie aktywności w sferze społecznej i kulturowej, ale oczekiwać można również przełożenia na inne obszary, np. działalność gospodarczą.

Literatura

Kieltyka L. 2008: Technologie i systemy komunikacji oraz zarządzania informacją i wiedzą. Difin, Warszawa.
Małachowski A. 2005: Środowisko wirtualnego klienta. Wyd. Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu.
Społeczeństwo informacyjne w Polsce. 2008: GUS, Warszawa.
[www.stat.gov.pl]

Summary

The paper presents the development of internet issue on rural areas. It argues that it changes not only economic but also social and cultural dimensions.

Adres do korespondencji:

dr Małgorzata Grzywińska-Rapca
Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie
Katedra Metod Ilościowych
Wydział Nauk Ekonomicznych
ul. Oczapowskiego 4 p. 333
10-715 Olsztyn
tel. 609 042 500
e-mail: malgo@uwm.edu.pl